

Vážení,

za pár dnů to bude 5 let, co byl napsán článek našeho člena RNDr. Vladimíra Valenty. Dodnes koluje v e-mailové poště po celé ČR jako odstrašující příklad nezodpovědnosti a ignorování té části odborníků, která od počátku kritizovala prosazování "bezzásahovosti" v nepřírodných, lidmi vytvořených smrkových, původně hospodářských monokulturách, spojené s nezasahováním proti tehdy se teprve šířícímu kůrovci. Dnes, kdy se tato lavina šíří po státních i soukromých lesích celé České republiky od Šumavy po Beskydy a Jeseníky, kdy došlo na varovná slova Vládi Valenty, Ing. Krečmera a dalších tehdy ignorovaných a doslova ukřičených odborníků, bych je rád připomněl těm, kteří se na tom podepsali a kteří je v tom podporovali tenkrát a podporují dodnes. V souvislosti s globální změnou klimatu, se střídáním již hrozícího sucha a namísto mírných a déletrvajících srážek nad zralými lesy s vichřicemi, bouřemi a přivalovými srážkami, dojde jak k vysychání nezastíněného edafonu, tak k masivní větrné i vodní erozi nechráněné lesní půdy, ke ztrátě její schopnosti udržet a jen pozvolna pouštět vodu povrchovými odtoky. Horší budou jak sucha, tak povodně v podhůří už nejen Šumavy, ale i CHKO Beskydy, CHKO Jeseníky a dalších vodohospodářsky významných, dříve lesnatých oblastí. Žádné šidítka v podobě krčícího se mladého náletu, ale opět jen smrku, to nezachrání. Záchrana je v aktivním zasahování proti kůrovci, ve včasném podsazování končícího zralého smrkového porostu jinými druhy dřevin, vč. listnáčů, v nečekání s rukama složenýma v klíně, až si "příroda pomůže sama". Té by to trvalo desítky let a nemuselo by se to povést vůbec. Na to je ten experiment už příliš nebezpečný pro celou zemi. Vzpamatujeme se konečně, nebo si budeme muset vypít ten kalich hořkosti opravdu až do dna, abychom přiznali chybu a začali se chovat zodpovědně a aktivně k nápravě?

Zdraví Martin Říha

PRAMENY VLTAVY

15. KVĚTNA 2013

Po sedmi letech jsem vrátil k pramenům Vltavy. To, co jsem spatřil, byl mocný zážitek. Celou noc se mi o to zdálo, že spánku jsem se vyděšeně probouzel. Pronásledoval mne pavor nocturnus, noční děs.

Před sedmi lety Vltava symbolicky pramenila z křišťálové studánky utápějící se v zeleni nádherného vysokokmenného lesa, v němž nemálo smrků svým vzrůstem napovídalo, že započaly svůj život v lůně pralesa. Již tehdy na některých místech však byla patrná napadení kůrovcem, který se šířil z bezzásahových zón Bavorského národního parku.

Tehdy se ještě dalo cílenými ochrannými zásahy ničivé dopady kůrovcové invaze omezit. Řada zkušených lesníků varovala před kolapsem unikátního ekosystému pralesního typu. Nesmírně si vážím „Znaleckého posudku č. 4/2007 na zhodnocení ochrany lesních ekosystémů proti kůrovcům v oblasti Národního parku Šumava Prameny Vltavy“, který

vypracoval vzdělaný a zkušený šumavský lesní inženýr Ivo Vicena, CSc. Budu z něj citovat.

„Již dříve vyhlášená státní přírodní rezervace „Pramen Vltavy“ byla v roce 2007 zahrnuta do I. zóny ochrany přírody NP Šumava č. 58 o výměře 76,90 ha. Jde o reliktní ekosystém vysoké hodnoty, který vzhledem k poloze a geologické historii má být chráněn před jakýmkoliv narušením.“

Celé území 1. zóny č.58 Prameny Vltavy bylo v roce 2000 porostlé kvalitními lesními porosty. Stromy ve stáří **100 - 323 let** vznikaly tedy za velmi dlouhé období několika set let a porosty byly proto výrazně různověké. Podívejme se, jak je Správa národního parku chránila. Budu citovat opět inženýra Vicenu, který vývoj území 1. zón č. 58, č. 59 a č. 60 dlouhodobě sledoval.

„1. Pohled z roku 2000 do geneticky vysoce cenného autochtonního smrkového porostu 80A1 u Pramenské cesty: kmeny jsou tvarově kvalitní, vysoké, se štíhlými korunami. Část na snímku je dosud kůrovcem nepoškozená.

2. Pohled na geneticky cenný strom ev.č. 11397 s výčetní tloušťkou 64 cm. Takové stromy mají být trvale chráněny. Strom však odumírá po napadení kůrovcem v r. 2006, kůra opadáva.

3. Pohled do porostu 79A1. V roce 2006 v porostu stojí velký počet mrtvých stromů po žíru kůrovce. Z mrtvých stromů již opadala kůra. Mrtvé stromy během příštích 3-7 let podlehnou hnilobě a spadnou k zemi. Z porostu zůstane pouze ředina. V porostu bylo v r. 2005 zjištěno **201 ks** kůrovcem napadených stromů, jejich počet během roku 2006 podstatně vzrostl. Stav v r. 2006 nebyl vyznačen.

4. Pohled na hranici porostů 80G a 80D: *v době terénního šetření 12. prosince 2006 se prováděla těžba kůrovcem napadených stromů. **Podle rezivého zbarvení jehličí a opadávající kůry byla tato těžba prováděna pozdě, neboť kůrovec již v létě r. 2006 strom opustil a napadl stromy v okolí.***

Pokud tyto lesy zlikviduje kůrovec za dobu 10 let, může vzniknout pouze nežádoucí stejnověký smrkový les. Růst stromů je zde velmi pomalý, do výšky 130 cm, kdy jsou stromy již odolné proti nepříznivým vlivům, trvá růst až 10-52 roků. Po tak dlouhé době nebudou již na ploše stát žádné plodící stromy a vznik nového lesa není proto zajištěn “.

15. května 2013 dokonáno jest. Před 13 lety vysokokmenný přírodě blízký až přírodní zelený les na Pramenech Vltavy se stal otřesným zážitkem. Další unikátní lesní ekocenózy se staly obětí fanatiků bezzásahovosti. Až budu promítat dokumentární snímky svým dětem, jak jim vysvětlím, že naše generace dopustila takovou spoušť. Navíc v ještě místech téměř

posvátných, kolem pramene národní řeky Vltavy. Obětí špatnou správou NP Šumava podporované kůrovcové gradace se stal i evropský unikát, smrk nad Plešným jezerem v I. zóně NP Šumava č. 124 „Trojmezna“, na Fakultě lesnické a dřevařské ČZU prokázáno stáří 559 let. V roce 2004 byl ještě zdravý, zelený (Bližší údaje viz Lesnická práce 11/2011, str. 26). Ten smrk začal růst již za krále Ladislava Pohrobka, zvaného Holce, nebo-li kolem roku 1445. Patřil mezi mimořádné evropské přírodní památky.

Národní park Šumava se vyhlášoval proto, aby se Šumavě dostalo zvýšené ochrany a péče pro zachování Zelené střechy Evropy nám i budoucím. Ta zelená střecha zejména za posledních 8 let povážlivě zešedivěla a propadla se. Celé toto území připomíná bitevní pole, přes které se přehnala nelítostná válečná vřava.

Po II. světové válce se v Německu stavěly památníky s nápisy Die Tote mahnen – mrtví varují, a Nie wieder Krieg – už nikdy válku. Aplikuji tuto historickou zkušenost na Šumavu a říkám – už nikdy bezzásahovost.

Absolutní bezzásahovost je obsesivní fikce a ve svých důsledcích je to ten nejbrutálnější zásah do lesních ekosystémů v kulturní Evropě. Jejím výsledkem není přeměna kulturních lesů na přírodě blízké, ale totální destrukce nejen člověkem vysazených a staletí opečovávaných lesů, ale i kolaps jedinečných pralesních fragmentů.

Právě tyto dnes už nesouvislé zbytky dávného pralesa měly být zřízením národního parku ve zvýšené míře chráněny. Stal se však pravý opak. Zvůli hrstky jednostranně zaměřených lidí byla proti smyslu existence národního parku vnucena destruktivní hypotéza bezzásahovosti. Jejich vinou se Šumava po 22 letech ochrany přírody v národním parku stala mementem svévolného uvolnění ničivých sil a sadistických projevů zlé vůle. Oni záměrně zneužili Kyrilla, když říkali, necháme na těch polomech kůrovce namnožit, až všechno sežere a nebudeme se už muset vůbec s nikým dohadovat. A v tomto smyslu si vydávali ministerská rozhodnutí a nařízení správy NPŠ a tak si také destruktivně počínali. Výsledkem je největší známá kůrovcová pandemie na území NP Šumava v celé historii.

Svévoli několika „vyvolených“ usnadnila neexistence zákona o Národním parku Šumava. Proto také všechny opakované návrhy zákona byly pod různými záminkami likvidovány. Proto je také nutné všemi silami se zasadit o přijetí zákona o NPŠ předloženého Plzeňským krajem za aktivní podpory Jihočechů.

V tomto zákoně očekáváme, že bude zakotvena věta zcela zásadního významu : „ **V prvních zónách provádět maximálně citlivou péči a důslednou ochranu před škodlivými činiteli**

v zájmu zachování jedinečných přírodních ekosystémů, které jsou stanovištěm vzácných druhů a přírodně kulturním dědictvím Evropy.“

Jen snaha a činnosti vedoucí k zachování a rozvíjení unikátních ekosystémů jako celku opravňují vznik národního parku. Jestliže by tyto jedinečné ekosystémy a vzácné druhy nejen nebyly chráněny, ale záměrně zlovolně ničeny, pak k čemu národní park?

18. května 2013

Vladimír Valenta

Příloha

Excerpt ze Znaleckého posudku č.4/2007 Prameny Vltavy od Ing. Ivo Viceny, CSc.

Svůj znalecký posudek předložil Ing. Vicena dne 9. března 2007, tedy ho vypracoval ještě před tím, než byly známy celostní důsledky polomů způsobených orkámem Kyrill a před ještě rozsáhlejší destrukcí šumavských lesních ekosystémů záměrně vyvolaných avanturistickými rozhodnutími ministra Bursíka, jeho náměstka Mika a ředitele Krejčího v letech 2007 - 2012. Výsledkem jejich svévolného experimentu jsou 3 miliony mrtvých stromů zahubených kůrovcovou pandemií. Analýza a predikce vývoje lesních ekosystémů v NPŠ podle Znaleckého posudku č. 4/2007 Ing. Viceny se tedy ukázala v průběhu několika následujících let naprosto správnou a přesnou.

Katastrofální nezodpovědná a neprofesionální rozhodnutí MŽP a ředitele NPŠ v letech 2005 - 2010, jejichž důsledkem je záměrná destrukce vysokokmenných původně kulturních lesů či jedinečných pralesních fragmentů a kolaps citlivých horských lesních ekosystémů na rozloze 16 000 ha potvrzuje, hodnotí a vyčísluje ve svých znaleckých hodnoceních Ing. Karel Simon z let 2007 až 2013.

Cituji Ivo Vicenu dále:

„Vzhledem k podobnému charakteru rezervace Prameny Vltavy byly při založení Národního parku vytýčeny v těchto místech další dvě 1. zóny, přísně přírodní. Je to vrchoviště nad Vltavskou cestou o výměře 62,1 ha, které tvoří zónu č. 59 a zóna č. 60 „Černohorský močál“ o výměře 92,3 ha, vzdálená od Pramenů Vltavy 2,5 km.

Rostou zde původní staré smrkové lesy, okolí rašelinišť je lemováno klečovými porosty.

Samotná vrchoviště nejsou příliš hluboká, největší hloubka je 120 cm, průměrně však do 50 cm. Vytéká zde pod Černou horou „Černý potok“ jako hlavní pramen řeky Vltavy. Patří k místům, kde pramení zdroje surové pitné vody. Prameny Vltavy jsou mimořádně důležitou oblastí Šumavy především pro horské vrchoviště s významnou ekologickou funkcí. Je osobitým reliktním ekosystémem, které si udrželo mnohé organizmy z časově velmi vzdálených období, zejména flóry a některé specifické skupiny bezobratlých živočichů. V současné době plní významnou funkci hydrologickou. Do těchto míst také současně směřují hlavní plány revitalizace unikátních činných rašelinišť a vrchovišť podle Ramsarských dohod, zaměřené na ochranu vzácných druhů, přežívajících zde od konce dob ledových.

I když jde v této zóně o původní autochtonní porosty je v nich zastoupen vzhledem k velké nadmořské výšce pouze smrk, pouze v porostu 79 A3 je na ploše 6,45 ha kosodřevina. Proto ani v budoucnu se nedá očekávat jiné zastoupení dřevin. Souše se v r. 2000 vyskytovaly pouze na ploše 2,07 ha, tedy na necelých 3% rozlohy.

V bylinném patře se vyskytují např. rosnatka okrouhlostá (*Drosera rotundifolia*), kyhanka sivolistá (*Andromeda polifolia*), plavuň pučivá (*Lycopodium annotinum*) nebo dřípátka horská (*Soldanella montana*), které jsou na seznamu ohrožených druhů podle vyhl. MŽP č. 395/92 Sb. Likvidací horního stromového patra je existence těchto druhů vážně ohrožena.

Do území 1. zóny č. 58 zasahují z dálkových zdrojů průmyslové imise. V r. 2000 bylo v bezprostřední blízkosti I. zóny č.58 zjištěno poškození lesních porostů průmyslovými exhaláty stupněm 0/1 (první příznaky poškození) a 1 (mírné poškození) na ploše 29 ha a to zejména na sousedním východním svahu Černé hory. Pokud je takto poškozených stromů málo, zařazují se celé porosty do „Pásma ohrožení D“. Do tohoto pásma je zařazena celá I.zóna č. 58. Při větším počtu takto poškozených stromů se celé porosty zařazují do „Pásma ohrožení C“. Toto pásmo bylo vytýčeno v r. 2000 pro sousední 2. zónu, např. porost 80D1. Kriteria pro toto zařazení byla zjištěná koncentrace SO_2 a to 20 – 60 $\mu g.m^3$. V depozici usazených srážek byla v r. 2004 dále zjištěna vyšší kyselost pH a vyšší obsahy dusíku, chlóru, zinku, železa, hliníku, olova, mědi a dalších prvků jako arsenu nebo kadmia, které při zvýšených koncentracích působí škodlivě na přírodu i lidskou populaci.

Po likvidaci horního stromového patra kůrovcem bude filtrační schopnost lesa zlikvidována. Dospělý smrkový porost zachytí až 130 kg síry/ha za rok a z každého kubického metru vzduchu 130 mikrogramů polévatého prachu. Po likvidaci dospělých porostů v těchto lokalitách dolehnou škodlivé prašné a plynné exhaláty bezprostředně na lesy 1. zóny č.58 a budou větrem přeneseny do dalších míst. ***Vzhledem k této skutečnosti musí být ochrana cenných genetických porostů mimořádně pečlivá.***

Celé území 1. zón č. 58, č. 59 a č. 60 je porostlé kvalitními lesními porosty. Stromy jsou ve stáří **113-323 let**, vznikaly tedy za velmi dlouhé období 210 let a porosty jsou proto výrazně různověké. Pokud je zlikviduje kůrovec za dobu 10 let, může vzniknout pouze nežádoucí stejnověký smrkový les. Růst stromů je zde velmi pomalý, do výšky 130 cm, kdy jsou stromy již odolné proti nepříznivým vlivům, trvá růst až 10-52 roků. Po tak dlouhé době nebudou již na ploše stát žádné plodící stromy a vznik nového lesa není proto zajištěn.

Celá oblast NP byla vyhlášena ptáčí oblastí podle kritérií NATURA 2000. Na ochranu ptactva se odvolává také Správa NP, kdy při vydání svého „Rozhodnutí čj.620/1654/04“ ze dne 25. 5. 2005 o opatřeních proti kůrovci se výslovně uvádí pro I. zónu č. 58 (Prameny Vltavy) jako předmět ochrany datlík tříprstý a tetřev hlušec. Smyslem ochrany ptactva jsou však nejen vyjmenované dva druhy, ale obecně celé ptactvo oblasti.

V této souvislosti je nutno uvést obsáhlý ornitologický výzkum katedry ekologie České zemědělské univerzity v Praze z r. 1999, který v bezprostřední blízkosti Pramenů Vltavy (cca 3 km) zjišťoval výskyt ptactva podle prostředí zvláště pro lesy vysoké a zdravé a pro lesy mrtvé, tedy pro lesy, v nichž v důsledku žíru kůrovce odumřelo horní stromové patro. Sčítáním bylo zjištěno 56 druhů ptáků, u nichž *u řady druhů byl v mrtvém lese zaznamenán radikální ústup celkového počtu i jednotlivých druhů na plochách mrtvého lesa.*

K ustupujícím druhům patří například pěnkava, pěnice, budníček, pěvuška, králíček, drozd, kos a další. U některých druhů, jako u pěnkavy je zřetelné, že v porostech odumřelých se sice vyskytuje, ale přestala tam hnízdit.

Některé z těchto druhů byly označeny jako indikátory stavu usychajících lesů. V mrtvém lese po žíru kůrovce je velmi ohrožen vzácný ořešník. To platí podobně i o králíčkovi (Regulus regulus L.), jehož výskyt v mrtvém lese poklesl na pouhou pětinu ve srovnání s lesem zdravým. Výklad Správy NP v „Rozhodnutí“ čj. 620/1654/04 z 25.5.2005 o způsobu ochrany datlíka tříprstého je odborně nesprávný. V údajném zájmu o jeho ochranu Správa NP Šumava omezuje likvidaci kůrovce a rozšiřuje plochu mrtvých lesů. Biotop datlíka je však převážně vázaný na horní hranici bučin a nižší polohy horských smrčín; touto oblastí 1.zóna č.58 není. Jako druh, živící se hmyzem, zejména kůrovci je vázán i na kůrovcové oblasti a po uschnutí smrků se jeho výskyt po odumření horního smrkového patra automaticky sníží, poněvadž se sníží i jeho potravinová základna. Jako predátor kůrovců se datlík nikdy neprojevil a žádné odborné publikace o kůrovci (V.Skuhravý, V.Zumr) ani při nynější kůrovcové kalamitě ho jako predátora neuvádějí.

Důvody, uváděné pro ochranu tetřeva hlušce podle Rozhodnutí MŽP čj.620/1654/04 z 25. 5.

2005 lze označit za odborně správné. Potravou tetřeva jsou ve vegetačním období z 80% lesní plody, bobule, semena, jehličí a mladé výhony, z 20% hmyz, měkkýši a červi, v zimě jen jehličí, pupeny a semena. V zimě je jeho potrava jen z živých rostlin a stromů, živočišná potrava v půdě je nedostupná. *Z toho vyplývá, že pro jeho zachování a podporu jsou nezbytné dospělé a zdravé, zelené a tudíž nikoliv suché lesy.*

Zákaz těžby kůrovcem napadených stromů vedl k podpoře kůrovců a je proto z těchto hledisek pro ochranu ptactva neodborný a vede ke zhoršování ptáčích životních podmínek. Úbytek ptactva v mrtvých lesích po žíru kůrovce je pro návštěvníky patrný také tím, že není slyšet jejich zpěv a tím se snižuje také turistický prožitek. Toto stanovisko podporuje „Vyjádření obce Horská Kvilda ze dne 24. 7. 2006“, která uvádí, že *argumentace Správy NP a MŽP k ochraně „naturových“ ptáků je zcela protichůdná, ryze účelová a proto nepřijatelná.*

*Bylo zjištěno, že i elitní výběrové stromy jsou napadeny lýkožroutem z 1. rojení r. 2006 a že se neprovádí žádné opatření k jejich ochraně. Z napadených elitních stromů kůrovec vyletěl v létě r. 2006, z dalších vyletěl v teplém podzimu r. 2006 po druhém rojení a rozšířil se tak do okolí. Z každého takového stromu se podle způsobu množení kůrovec rozšíří 5,8 krát. Skutečně bylo v bezprostřední blízkosti zjištěno dalších 14 stromů, ze kterých již opadává kůra. Postup Správy NP je v přímém rozporu s uvedenými předpisy, které kladou důraz na ochranu geneticky vhodných porostů a jejich dlouhodobé zachování. Nezasahováním proti kůrovcům došlo k podstatnému zhoršení, k radikálnímu snížení počtu živých plodících stromů až na zakmenění 0,6. **Ze zjištěných napadených stojících stromů se odumírání dále rozšíří, což povede k další postupné likvidaci celé genové základny.***

Řídké porosty poškozují vichřice podle stupně proředění až 10 krát silněji. To se projevilo i při vichřici Kyrill z 18 a 19. ledna 2007 v sousedních porostech 2. zóny, ve kterém leží dle odhadu přes 1000 m³ polomů. Proto k likvidaci horního patra může dojít ještě dříve větrem, než ho zničí kůrovec.

Náměstek ministra RNDr. Libora Ambrozka, RNDr. Ladislav Miko zakázal asanaci kůrovci napadených stromů v I. zóně č. 58 Prameny Vltavy do té doby než o tom rozhodne komise. Komise sestavená náměstkem Mikem zakázala pokračovat v asanaci stromů. *Rozhodnutím komise bylo výslovně zakázáno pokácení napadených stromů.* Usnesení, stanovené komise, předcházela blokáda asanace napadených stromů aktivisty Hnutí Duha. Blokáda trvala od 15. srpna do počátku září 2003.

Na jaře roku 2004 dokončil lýkožrout smrkový žír v NP Bavorský les. Ohnisko čítalo cca 1200 stromů a vyskytovalo se již přímo u státní hranice. Jednalo se o **poslední živé smrky** v blízkosti I. zóny č. 58. V roce 2007 byl zjištěn při monitoringu I. zóny č.58 již 25 násobek

souší oproti roku 2003. V roce 2003 bylo zjištěno 18 ks souší a v roce 2005 již 456 ks souší. Převážná většina souší zjištěných v roce 2005 je v porostech přímo navazujících na *porostní skupinu 80G2, která by měla být předmětem ochrany zvláště významného genetického zdroje pro 8. vegetační stupeň.*

Z celkové plochy I. zóny č.58 „Prameny Vltavy“ odumřelo do r.2006 cca 20 ha lesa, tedy 26%. Správa NP ztratila spolehlivý přehled a/nebo aktuální stav kůrovcem napadených stromů záměrně nezjišťovala.

Při bezzásahovém managementu všechny dospělé smrkové porosty v oblasti „Pramenů Vltavy“ budou do 8-10 roků zcela zlikvidovány. Důsledky takového vývoje se projeví na ohrožení pramenné oblasti Vltavy, ovlivní hydrický režim z hlediska jímání vody, odparu, rozkolísanosti odtoku a ohrozí horní tok Vltavy erozí. Bude zhoršena jakost odtékajících vod vysokým obsahem dusíku a fosforu, což se projeví i na jakosti zásob spodní pitné vody. Důsledky se projeví na teplotě, neboť suché stromy propouští více světla a záření, vyšší teploty povedou ke změně půdního rostlinného pokryvu, k rychlému rozkladu lesního humusu a tím ke zhoršení úživnosti půdy a zhorší se tím podmínky pro růst příštího lesa. Nepříznivý vliv bude mít takový vývoj na charakter blízkého vrchoviště, „Černohorský močál“, neboť lesní porosty v jeho okolí zajišťují půdní a klimatickou ochranu. Tento postup je v rozporu s ustanovením zákona č. 254/2001 Sb., o vodách ve znění pozdějších předpisů, který v § 1 ukládá všem vlastníkům půdy a vod nezhoršovat odtokové poměry, v § 2 ukládá chránit místa s přirozenou akumulací vody a v § 27 zlepšovat retenci území.

Podle ustanovení lesního zákona č. 289/1995 Sb., § 32 je vlastník lesa, tedy Správa Národního parku povinen provádět taková opatření, aby se předcházelo a zabránilo působení škodlivých činitelů na les, *zejména preventivně bránit vývoji, šíření a přemnožení škodlivých organismů. Při přemnožení škůdců je vlastník lesa povinen podle téhož paragrafu, odst.2 činit bezodkladná opatření k jejich odstranění a zmírnění jejich následků.* Novelizovaný z.č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, uvádí ve svém § 22, že ustanovení o zásazích proti škůdcům lze použít jen se souhlasem a v rozsahu stanoveném orgánem ochrany přírody. Text citovaného § 22 zákona č.114/92 Sb. nijak nezbavuje orgány ochrany přírody **povinnosti provádět opatření** proti škůdcům a chránit tak i lesy národních parků proti působení škodlivých činitelů na les. *Pravomoc orgánů ochrany přírody se vztahuje pouze na zásahy, tedy způsob a rozsah, jakým mají být potřebná opatření prováděna. Zákaz těžby kůrovcem napadených stromů je z hlediska citovaných zákonů zřetelným porušením zákona ze strany jak MŽP tak i Správy NP.* Pojem „opatření“ je svým obsahem pojmem širším než pojem „zásahy proti škůdcům“, které vyjadřují vlastně jednu z možných konkrétních forem „opatření“.

Při vysokém rozmnožovacím potenciálu lýkožrouta se při vysoké úmrtnosti vylihne z jedné samice za rok 200 000 brouků, z nichž při uváděné 80% parazitaci přežije po 2-3 rojení 40 000 brouků, kteří stačí usmrtit 8 živých stromů. Značné šíření v 1.zóně č.58 ukazuje podle počtu nově napadených smrků na rychlost množení za 1 rok 4-5 krát. Takový rozmnožovací potenciál byl prokázán rovněž po blokadě organizované hnutím DUHA na Plešném jezeře v r. 1999. Tam bylo zjištěno množení za jeden rok 5,8 krát. Další vývoj po r. 1999 u Plešného jezera v 1. zóně č.124 vedl během následujících let k likvidaci horního stromového patra. Podobný vývoj postihuje již i zónu č. 58.

Z r. 2003 na r. 2004 se počet nově napadených stromů zvýšil 8 krát. Z r. 2004 na r. 2005 se počet napadených stromů zvýšil dále ještě třikrát.

Likvidaci zralých porostů kůrovcem Správa NP nesprávně připisovala „přirozenému maloplošnému rozpadu věkovitého porostu“, odkud se údajně kůrovec „lavinovitě nešíří“. Toto neodborné tvrzení vychází z neznalosti biologie kůrovce, o němž je i v podmínkách Šumavy prokázáno šíření na vzdálenost 1300 m a více, jsou prokázány přelety a šíření větrem na vzdálenost 26-50 km. Žír kůrovce ve vrchovištní smrčině na SLT 8R měl mimořádně škodlivý vliv i na kleč, kterou kůrovec při přemnožení rovněž napadal a která měla chránit vrchoviště před vysoušením. Národní park tam přiznal 200 ks kůrovcem napadených smrků. Při prokázaném způsobu šíření kůrovce představuje existence počtu 200 ks nezpracovaných stromů za jediný rok usmrcení 6 ha dalšího porostu v r. 2007 a při pokračování povede k úplné likvidaci dospělých smrků během 4 let. Z Bavorska“ v r. 2006 vyletěl kůrovec z 1200 smrků a napadl u nás přibližně 12 ha lesa.

BEZZÁSAHOVÝ REŽIM V NÁRODNÍM PARKU :

Vládní nařízení č.163/91 Sb ve svém § 2 nepředepisuje zavádění bezzásahového režimu, předepisuje pouze omezení lidských zásahů a udržení stávajícího stavu. Jde o základní ustanovení, podle něhož vše, co se v Národním parku děje má být v souladu s jeho posláním. Nic, tedy žádná činnost nebo nečinnost nesmí být v rozporu s jeho posláním nebo nesmí naplnění poslání Národního parku ztěžovat nebo znemožňovat.

Vedení NP Šumava usiluje o to, aby NP ŠUMAVA byl zařazen do kategorie II. podle kritérií IUCN. Podle části II. (Managementové kategorie) těchto kritérií, vydaných v r. 2000 se nikde bezzásahová území v národních parcích nepředepisují. Jde o chráněná území, udržovaná především pro ochranu ekosystémů a pro rekreaci. **Chráněné ekosystémy mají být navždy uchovány pro současnou i budoucí generace.** Národní parky této kategorie nesmí být exploatovány, pokud by exploatace odporovala účelu, pro který byly zřízeny. V národních parcích II.kategorie lze využívat přírodní zdroje, pokud nepůsobí škodlivě na cíle managementu. Při využívání území národních parků II.kategorie musí být

brány v úvahu potřeby místních obyvatel a jejich živobytí. **Proto opatření, směřující k ochraně ekosystémů, tedy k ochraně před kůrovcovými kalamitami jsou v souladu s doporučeními IUCN.** Na těchto zásadách nemůže nic změnit ani dopis Rogera Croftse ze dne 30. 3. 2005, který na základě krátké návštěvy Šumavy pracovníků Martina Solara a Pierra Gallanda v r. 2002 a v r. 2005 bezzásahový režim pouze doporučují. Pro misi pracovníků IUCN bylo charakteristické, že podklady pro ni ze 68 % zpracovávalo nesprávně, neodborně a tendenčně Hnutí DUHA, z 28% Národní park Šumava a ze 4% obce. *Nutno zdůraznit, že ze zařazení NP Šumava do II. kategorie IUCN nevyplývají pro MŽP ani pro NP Šumava žádné ekonomické výhody ani dotace nebo subvence.*

Platný LHP uvádí, že v 1. zóně se uplatňuje výlučně funkce ochrany přírody, celé její území bude ponecháno přirozenému vývoji, bez ovlivňování člověkem a tedy i bez veškeré lesnické činnosti. *Tato formulace zdůrazňuje ochranu přírody, vyhnula se však problematice ochrany lesa jako nejdůležitější součásti přírody před zničujícím vlivem kůrovce.*

Po tragické likvidaci starých šumavských porostů se v r. 2004 MŽP rozhodlo svůj postoj k bezzásahovosti přehodnotit, neboť došlo k závěru, že v podmínkách střední Evropy není možný zcela bezzásahový režim. Proto ve Věstníku MŽP č.10/2004 připustilo 6 výjimek pro požární ochranu, údržbu cest a staveb, lov vybraných druhů zvěře, bránění šíření invazních druhů, ochranu vysazených listnáčů a jedle a revitalizaci vodního režimu. Je nepochopitelné, proč při těchto výjimkách nebylo pamatováno na ochranu proti kůrovci. Snaha o další rozšiřování ploch s bezzásahovým režimem nadále pokračuje a to přímo i v I.zóně č.58 „Prameny Vltavy“. Obranná opatření, tedy asanace stojící hmoty, provedená v r. 2003 a 2004 zachránila 500 -1000 dospělých smrků, tedy asi 2,5 ha lesa. Kromě odchytu bylo za dva roky oloupano 2370 stojících stromů a ve vedlejší II.zóně pokáceno 3940 m³. **Rok 2006 však znamenal opět návrat k bezzásahovosti.** Došlo k zamlčení hrozícího nebezpečí. Kromě zóny č.58 se tento nebezpečný postup týká dalších cca 500 ha již tehdy zjištěných kůrovcem napadených porostních ploch.

V r. 2005 již samo MŽP připouští (čj.620/1654/04), že **odumřením stromového patra dochází k zásadním změnám stavu stanovišť, které jsou předmětem ochrany evropsky významných lokalit (EVL).** Tento stav by mohl vést ke zhoršení stavu populací jednotlivých druhů, vyžadujících přísnou ochranu podle směrnice Rady 92/42/EHS nebo směrnice Rady 79/409/EHS. Cílem ochrany EVL je udržení stavu přírodních stanovišť. **Rozpad stávajících lesních porostů vlivem šíření kůrovců není v souladu s požadavky práva EU v oblasti ochrany přírody a krajiny.** Současný stav, kdy na území I. zóny č.58 „Prameny Vltavy“ o celkové rozloze 76,9 ha je povoleno zpracování a asanace kůrovcem napadených stromů jen na ploše 19,41 ha, tedy pouze na jedné čtvrtině plochy vede k přímému ohrožení samotné existence této zóny. **Kůrovcem napadené stromy se nacházejí podle zjištění znalce na celém území zóny č. 58 a jsou potencionálním zdrojem dalšího šíření a zničení**

dospělého lesa na celém území této zóny během příštích 8-10 let. Kůrovec se podle zjištění v této zóně při volném průběhu bez asanace rozmnoží během jednoho roku 4 násobně. Stejná rychlost množení kůrovce byla ověřena v podobné nadmořské výšce i v I. zóně č.124 (Trojmezská) v r.1999.

Při vytváření EVL (Evropsky významných lokalit) podle programu NATURA 2000 a Smaragd bylo pro ochranu vrchovišť stanoveno zabezpečení lokalit proti nežádoucím vlivům z okolí. K těmto nežádoucím vlivům náleží i úhyn dospělých porostů v jejich bezprostředním sousedství. **Dosavadní uplatňování bezzásahového managementu proti kůrovci odporuje doporučením, která vyplývají z vydaných evropských směrnic. Tyto směrnice výslovně uvádějí, aby i malá kůrovcová ohniska byla likvidována.**

Přes známá nebezpečí další likvidace starých lesů obsahovala směrnice Správy NP č.9/2006 výslovný zákaz asanace polomů a kůrovcem napadených stromů při současném rozšíření výměry území ponechaného samovolnému vývoji, tzv. režimu 0 na 20%, jde tedy o svévolné rozšíření bezzásahového území z dosavadních 13% o 55%.

Následky kalamitního rozmnožení kůrovce se projeví již nyní na ničení klečových porostů, které mají tvořit ochranu vodních toků a rašelinišť. Proředění porostů po žíru kůrovce způsobuje ohrožení zbylého porostu, neboť řediny a porostní mezery postihuje silný vítr až 6 krát intenzivněji než porosty hustší. To prokázala řada dřívějších šetření také po kalamitě r.2002 přímo v Národním parku. **Proto i systematická ochrana proti kůrovci i v sousedních II.zónách je potřebná.**

Pro cílový soubor O21 lesů zvláštního určení geneticky cenných porostů předepsal LHP na období r. 2000-2009 jednoduchou přípravu půdy a v potřebné míře umělou výsadbu nejlépe obalovaných sazenic. Výchova porostu se má zaměřit na dosažení přirozeného rozestupu sazenic, zdravotní výběr (tedy i výběr kůrovcem napadených stromů), individuální výběr. Pouze návětrné stěny mají být ponechány bez zásahu. Tento LHP byl schválen dne 15. 6. 2000 ředitelem odboru ochrany lesa MŽP pod čj.00L/8/0a/00.

Ing. Ivo Vicena, CSc. končí svoji Zprávu z roku 2007 tímto závěrem :

Uplatňování bezzásahového režimu a záměrné vytváření „divočiny“ tedy odporuje ustanovení lesního zákona č.289/95 Sb. a zák.č. 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a je svévolným rozhodnutím Správy Národního parku.

Správa NP své záměry a svoje škodlivé postupy vtělila i do své závazné Směrnice č.9 z r. 2006, v nichž se bezzásahový „režim 0“ rozšiřuje z dosavadních 13% na 20%, tedy o celkových 53%. Samotný **územní plán** velkého územního celku Jihočeského kraje

nedostatečně odráží postup Národního parku, který při uplatnění dokumentu „Poslání a vize NP Šumava“, zpracované v říjnu 2005 může vést k těmto dopadům:

- 1. Rozsah zalesněné plochy kraje se zmenší asi o 24 000 ha.**
- 2. Území kraje se více otevře větrnému proudění s příslušnými nepříznivými důsledky orkánů pro obyvatelstvo a přírodu.**
- 3. Velká plocha mrtvých lesů po kůrovci bude zachycovat méně škodlivin z ovzduší.**
- 4. Mrtvé lesy podstatně zhorší vodní hospodářství kraje, pokud jde o vsak do půdy, povodňový odtok a jakost spodní vody. Odtékající voda bude mít vyšší obsah dusíku a fosforu z rozloženého lesního humusu a zhorší se eutrofizace vodních toků a hlavně jezer Lipno a Orlik.**
- 5. Zvýší se podstatně nebezpečí lesních požárů vzhledem velkému množství suchého dřeva a zvýšení teploty půdního povrchu pod mrtvými stromy.**
- 6. Správa NP a MŽP předpokládají vysoké nebezpečí padajícími mrtvými stromy pro turisty a připravuje omezení turistického ruchu (MŽP č.j. 400/3504/420/2119/03 ze dne 15.1.2004).**
- 7. Postup Národního parku byl v rozporu s mezinárodními snahami o ochraně ptactva, omezování skleníkových plynů a působí i na zvýšení působí i na zvýšení oteplování planety.“**

V Praze dne 18. května 2013

Excerpt ze Znaleckého posudku č.4/2007 Ing. Ivo Viceny, CSc.

vypracoval Ing. Vladimír Valenta, CSc.